

Θέατρο

«ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΗ» - Μαίρη Τγγλέση

Θεατρική περίοδος: 2009-2010

Τ. επικοινωνίας 210 8645 400, 6932 302817

Αντώνης Σαμαράκης

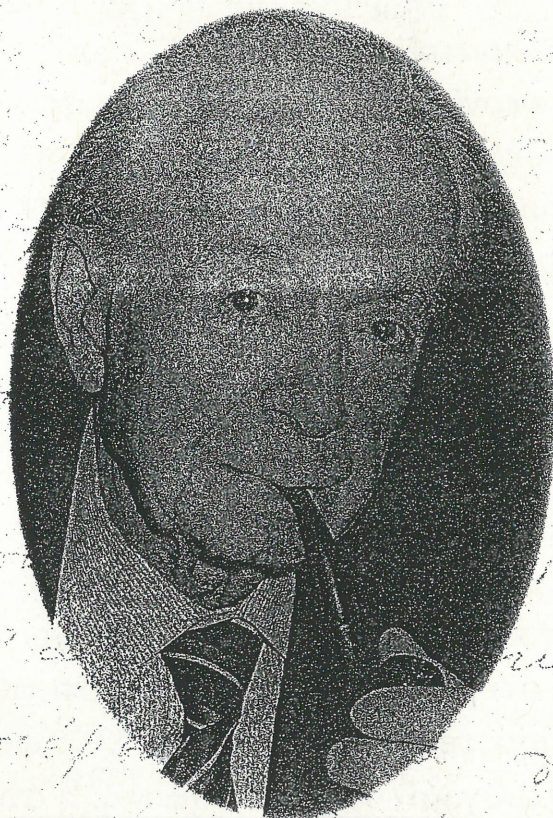
«Ζητείται Έλπίς»

Θεατρική απόδοση: Ειρήνη Φ. Κουτσαύτη

Εκπαιδευτικό φυλλάδιο Α

Πριν την εμπειρία της παράστασης

Μικρός βοηθός για τον εκπαιδευτικό που θα προετοιμάσει
και θα συνοδεύσει τους μαθητές στη θεατρική παράσταση.

Αναστάσης Μαδαμόπουλος

Φιλολόγος – εικαστικός

Υπεύθυνος εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Θεάτρου «Ελεύθερη Έκφραση»

Τουλάχιστον δύο εβδομάδες πριν την παράσταση οι μαθητές οφείλουν να έχουν ολοκληρώσει τη μελέτη της συλλογής διηγημάτων «Ζητείται Ελπίς» καθώς και του διηγήματος «Η μάνα» από τη συλλογή «Διαβατήριο».

Στις συζητήσεις που θα ακολουθήσουν καλό είναι:

1. Να επισημανθούν τα βασικά γνωρίσματα της πεζογραφίας του Α. Σαμαράκη με τη σαφήνεια μάλιστα που *τα έχει αποτυπώσει ο Α. Σαχίνης*.
 - α. Έκφραση αγωνίας του σύγχρονου κόσμου, της πίκρας και της ανικανοποίησης του ηθικά ευαίσθητου ανθρώπου της εποχής μας.
 - β. Ευρηματικές ικανότητες που κρατούν αδιάπτωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη. (Ευρηματικότητα τόσο στη σύλληψη του μύθου, την εξέλιξη και τις τροπές της αφήγησης όσο και τις τύχες των προσώπων).
 - γ. Απλή και άμεση διατύπωση, πυκνή και ουσιαστική, που αποφεύγει τον ανθισμένο λόγο και τις φιλολογικές επενδύσεις.
2. Να γίνει αντιληπτό ότι οι ήρωες των διηγημάτων αυτών βασανίζονται από προβλήματα αντικειμενικά – εξωτερικά (πείνα, ανέχεια, αθλιότητα, ανεργία, πόλεμο, κοινωνική καταπίεση, κ.ά.) αλλά και υποκειμενικά – εσωτερικά (μοναξιά, ερμητισμός, τύψεις, αλλοτρίωση, άγχος, αδιέξοδα, διαψεύσεις, άλγος απώλειας, κ.ά.). Αυτοί οι ήρωες αντιπροσωπεύουν εκείνο το είδος του ανθρώπου που επιβιώνει, αν και ρημαγμένος, από έναν παγκόσμιο πόλεμο, που φοβάται μια καταστροφικότερη σύρραξη – αφού η ειρήνη είναι εύθραυστη και απειλούμενη – που αφυπνίζεται ή και εφησυχάζει μπροστά στα οξέα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει, που διαφυλάττει ωστόσο την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του και συχνά κατανικά τον ανθρώπινο πόνο μέσα στις αντιφάσεις της ζωής. Ότι οι ήρωες αυτοί, προσπαθούν και βρίσκουν ή έχουν την εντύπωση ή την αυταπάτη ότι βρίσκουν μια διέξοδο, ότι νιώθουν μια προσωρινή ελπίδα που τους χαμογελάει πολλές φορές, όμως στο τέλος έρχεται η απογοήτευση, η διάψευση, η απόγνωση. Ότι η αναζήτηση ελπίδας αποτελεί εν τέλει τον άξονα πάνω στον οποίο

σπονδυλώνονται οι ιστορίες των διηγημάτων. Ότι, τέλος, πίσω από τις περισσότερες ιστορίες ανιχνεύεται το ίδιο τρίπτυχο δομικό σχήμα: Ο ήρωας και το πρόβλημά του – Επινόηση και επιλογή διεξόδου – Αποτέλεσμα: η διάψευση. Καλό θα ήταν μάλιστα να διερευνήσουν οι μαθητές σε ποια διηγήματα υιοθετείται το σχήμα αυτό και να παρουσιάσουν τα συμπεράσματά τους στην τάξη.

3. Να καταγραφούν τα μορφολογικά γνωρίσματα του Α. Σαμαράκη και να εκφραστεί ο προβληματισμός των μαθητών για τη σκοπιμότητα των μορφολογικών επιλογών του. Μεταφέρω εδώ τις εύστοχες και χρήσιμες παρατηρήσεις του Δ. Δασκαλόπουλου:
 - α. Επανάληψη λέξεων και φράσεων με καταιγιστική συχνότητα (για να μεταδοθεί η αγωνιώδης ψυχολογία των ηρώων).
 - β. Λόγος σύντομος, βραχυπερίοδος, κοφτός (για να αποδοθεί το κλίμα μιας ασθμαίνουσας αμεσότητας).
 - γ. Λόγος χωρίς στολίδια (για να ορθωθεί το ουσιαστικό και το καίριο).
 - δ. Φωτογραφική αναπαράσταση στοιχείων που αποδίδονται με τον οπτικό τρόπο με τον οποίο τα αντιλαμβάνονται οι επιμέρους πρωταγωνιστές (για περισσότερη αληθοφάνεια και κινηματογραφική – άρα αδιαμφισβήτητη – πιστότητα).
 - ε. Χρήση παραθεμάτων από επίσημα έγγραφα, τίτλους και κείμενα εφημερίδων και απομονωμένες φράσεις ραδιοφωνικών εκπομπών (και πάλι για την αναγκαία αληθοφάνεια, για την ευκολότερη τοποθέτηση των ιστοριών σε τόπο και χρόνο, για την απόδοση της βαθιάς ειρωνικής ή σατιρικής διάθεσης που διατρέχει πολλές σελίδες του έργου του). Θα προσθέσω τη χαλαρότητα, κάποιες φορές, του ύφους του, τις «εξαρθρωμένες» συντακτικά προτάσεις, όταν επιχειρείται η απόδοση συνειρμικών παραστάσεων των ηρώων, που αποτυπώνουν με τραγικό τρόπο τον κατακερματισμό, την ταραχή και τη διάλυση μιας μεταπολεμικής εποχής η οποία διαρκεί.
4. Να δικαιολογηθεί, με την αξιοποίηση όλων των προηγούμενων στοιχείων, η συστέγαση του διηγήματος «Η μάνα», το οποίο σημειωτέον ανήκει σε άλλη συλλογή, μαζί με διηγήματα της συλλογής

«Ζητείται ελπίς» που έδωσε και τον τίτλο στη θεατρική παράσταση. Ενδεχομένως ένα στοιχείο που νομιμοποιεί τη συστέγαση είναι η τρίπτυχη δομή και αυτού του διηγήματος. (Ποιο είναι το πρόβλημα της μάνας; Πώς επιχειρεί να το λύσει; Τι καταφέρνει στο τέλος; Βγαίνει από το αδιέξοδο;) Ίσως πάλι η διαπίστωση ότι η ηρωίδα συντρίβεται μεν, αλλά δεν πέφτει, ότι διατηρεί μια θετική στάση απέναντι στο πρόβλημα, αφού επιλέγει τον πολλαπλασιασμό του πόνου, ακριβώς για να τον αντέξει. Οικειοποιείται πένθη αλλότρια και τα στοιβάζει πάνω στο δικό της πένθος. Ξεδιπλώνει την πονεμένη της ψυχής επιφάνεια για να διασπαρεί και έτσι να αμβλυθεί η οξύτητα αυτού του μοναδικού και ασύγκριτου πόνου. Ανοίγει αγκαλιά μεγάλη, καμπύλη παρηγοριάς, ίδια η Πλατυτέρα. Όμως γήινη αυτή, του κόσμου μας ετούτου. Αιώνια μάνα μιας άδικα και πρόωρα λεηλατημένης νιότης. Μάνα που συντηρεί τ' αποκαΐδια της πικρής ζωής της μόνο για να κρατά μ' αυτά ζωντανό το τραγούδι του θρήνου της. «Ο Γιάννης μου... Ο Γιάννης μου ... Ο Γιάννης μου...». Γήινη μάνα, που όμως εντέλει καθαγιάζεται μέσα από τον επαναλαμβανόμενο τετρασύλλαβο ίαμβο.

5. Να εξηγηθεί στους μαθητές ότι θα παρακολουθήσουν τη θεατρική μεταφορά των διηγημάτων του Α. Σαμαράκη και όχι θεατρικό αναλόγιο. Ότι δηλαδή οι ιστορίες προσαρμόστηκαν στις ανάγκες και τους στόχους μιας θεατρικής παράστασης με έντονο το δραματικό στοιχείο, ότι έγινε επιλογή και διασκευή τους, σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις συγχώνευση και συμφυρμός τους. Και ότι στον τολμηρό αυτό χειρισμό του λογοτεχνικού υλικού και στην «αναγώμωσή» του έγκειται η πρωτοτυπία αλλά και το στοίχημα του σεναριακού και σκηνοθετικού εγχειρήματος.

Θέατρο

«ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΗ» - Μαίρη Τγγλέση

Θεατρική περίοδος: 2009-2010

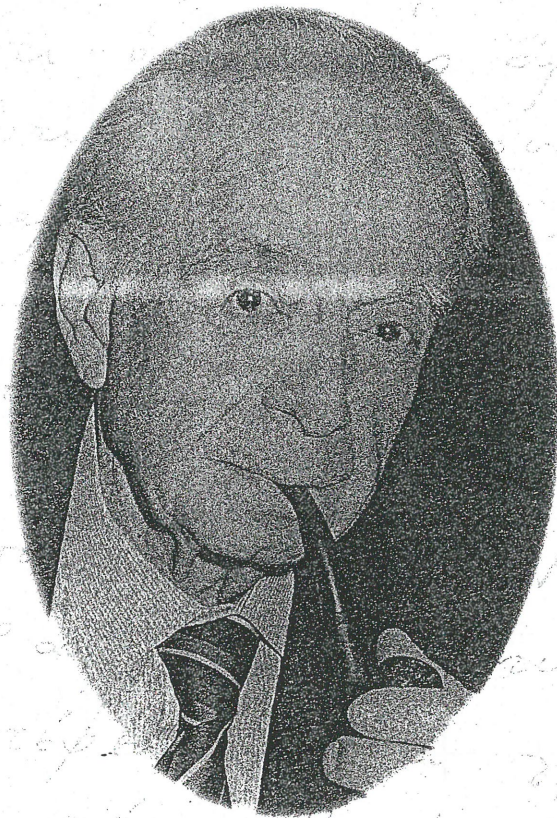
Τ. επικοινωνίας 210 8645 400, 6932 302817

Αντώνης Σαμαράκης
«Ζητείται Ελπίς»

θεατρική απόδοση: Ειρήνη Φ. Κουτσαύτη

Εκπαιδευτικό φυλλάδιο Β

Μετά την εμπειρία της παράστασης
Φύλλα εργασίας για τους μαθητές.

Αναστάσης Μαδαμόπουλος
Φιλολόγος - εικαστικός
Υπεύθυνος εκπαιδευτικών προγραμμάτων
Θεάτρου «Ελεύθερη Έκφραση»

1. Ποια διηγήματα του Α. Σαμαράκη αναγνώρισες στη θεατρική παράσταση που παρακολούθησες;

α. _____

β. _____

γ. _____

δ. _____

ε. _____

2. Συμπλήρωσε για κάθε διήγημα τα ζητούμενα στοιχεία:

	Ποιος ο ήρωας και ποιο το πρόβλημά του;	Ποια διέξοδος επιλέγεται;	Ποιο το αποτέλεσμα;
α.			
β.			
γ.			
δ.			
ε.			

3. Όλα τα προβλήματα που βασανίζουν τους ήρωες των πέντε διηγημάτων τα αντιμετωπίζουν και οι σύγχρονοι άνθρωποι στην Ελλάδα και στον κόσμο. Να αναφέρεις συγκεκριμένα παραδείγματα που επαληθεύουν την άποψη αυτή.

Όπως τότε ο ήρωας του διηγήματος «Το ποτάμι» έτσι και σήμερα

Όπως τότε ο ήρωας του διηγήματος «Πολεμική ιστορία» έτσι και σήμερα

Όπως τότε ο ήρωας του διηγήματος «Ο ήλιος έκαιγε πολύ» έτσι και σήμερα

Όπως τότε η ηρωίδα του διηγήματος «Η μάνα» έτσι και σήμερα

Όπως τότε ο ήρωας του διηγήματος «Ζητείται ελπίς» έτσι και σήμερα

4. Στη παράσταση που παρακολούθησες, άκουσες και θαυμάσια τραγούδια που τους στίχους τους έχει γράψει ο ίδιος ο Α. Σαμαράκης. Με ποια λογική εντάχθηκαν στην παράσταση; Συγγενεύουν θεματικά με τα διηγήματα ή λειτουργούν ως αυτόνομα μουσικά διαλείμματα;

«Ένα παιδί γράφει στο θεό»: _____

«Οι παράλληλοι»: _____

«Υποψήφιος άγνωστος στρατιώτης»:

«Μικρό αναστάσιμο»: _____

5. Ο Γιάννης Ξανθούλης στον πρόλογο και τον επίλογο του άρθρου του στο τεύχος «Τι σημαίνει για μένα Αντώνης Σαμαράκης» εξομολογείται πως τον ονειρευόταν παλιά και πως εξακολουθεί να τον σκέφτεται “σαν βενζινοπώλη που γεμίζει δωρεάν τα ντεπόζιτα με σούπερ αμόλυβδη αισιοδοξίας”. Εσύ τι αισθάνεσαι μετά την παράσταση, αισιοδοξία ή απαισιοδοξία και για ποιους λόγους;

6. Ο συγγραφέας Γιάννης Ευσταθιάδης στο άρθρο του «Λίγα (παρελθόντα) λόγια για το Ζητείται ελπίς» δηλώνει ότι τον συγκίνησε βαθιά η λιτή, άμεση γραφή που κατάφερνε σε ιστορίες οιονεί μελοδραματικές να αφαιρεί το λίπος του μελοδραματισμού και να αφήνει το καθαρό συναίσθημα μυροβόλο. Θα μπορούσε, κατά τη γνώμη σου, να ισχυριστεί το ίδιο παρακολουθώντας τη θεατρική απόδοση του «Ζητείται ελπίς»; Να δικαιολογήσεις την απάντησή.

7. Ποια σκηνή της παράστασης σε συγκίνησε περισσότερο και για ποιους λόγους;
